

ki ne morejo vzgajati svobodnih, zavednih državljanov. S svobodno šolo v zvezi je tudi skrb za šolske otroke, da dobe hrano, učna sredstva, obleko itd. Potem se je pečal govornik s češkimi šolami v krajih, kjer je češka narodnost v manjšini in dokazoval, da so take šole tudi socialna potreba. Končno se je zavzel za češko vseučilišče v Brnu.

Vestnik.

Letošnje „Zavezine“ skupščine v Radovljici se udeleži kot zastopnik bolgarskega učiteljstva gospod D. Granscharoff, gimnazijski učitelj in urednik lista „Pedagogičeska Biblioteka“ v Plovdivu. G. D. Granscharoff pride v Ljubljano dne 23. t. m. z istim vlakom kakor bratje Srbi. Vrlemu prijatelju slovenskega učiteljstva kličemo: Dobro došel v naši sredi! Živio!

Letošnja skupščina „Saveza Hrvat. učitelj. društava“ se vrši dne 20., 21. in 22. avgusta v Učiteljskem domu v Zagrebu.

„Savez dalmatinskih učitelja“ ima letošnje svoje glavno zborovanje dne 9. septembra v Splitu.

Kongres jugoslovanskega učiteljstva se vrši, kakor poroča zadnji „Napredak“, dne 21. t. m. v dvorani moškega učiteljskega doma v Zagrebu. Začetek ob 9. uri dopoldne.

XXXV. glavna skupščina „Hrv. pedagoško-književnega zbora“ se vrši dne 19. in 20. t. m. v Zagrebu v dvorani Učiteljskega doma.

Letnino za učiteljski konvikt so plačali tovariši A. Gnus in Jos. Roš iz Dola; Fr. P. Zidar iz Lemberga. Živili!

Učiteljski dobrotniki. Tvrda Gričar in Mejač v smislu „gospodarskega programa“ 65 K. P. i. učiteljstvu to trgovino z manufakturnim blagom iznova kar najtopleje priporočamo. Svoji k svojim!

Šolske tiskovine. Na mnogostranska vprašanja od strani šol. vodstev odgovarja „Učit. tiskarna“, da šolskih tiskovin ne bode mogoče razpošiljati pred 1. septembrom; a tega ni kriva tiskarna, temveč razmere, nastale vsled upeljave novih tiskovin. Torej, prosimo nekoliko potrpljenja.

„Slovenec“ bombastično poroča o veselem gibanju goriškega „katoliškega“ učiteljstva. Kakor nam poročajo z Goriškega ni stvar tako huda. Sicer pa izpregovorimo o tem več prihodnjic.

Kje si, državni pravdnik! Tako kliče naš dobri prijatelj „Slovenec“ zato, ker ni državni pravdnik zaplenil naše zadnje številke, kjer smo po zaslugi ožigosali nesramno „Domoljubovo“ pisavo. Zakaj pa državni pravdnik nikdar ne zapleni „Domoljuba“ in „Slovenca“, ki neprestano naravnost hujskata proti šoli in učiteljstvu? Ali misli „Slovenec“, da veljajo za nas drugi zakoni kakor zanj? „Slovenec“ tudi napada tovariša Česnika, ki pa ni z dotično našo notico v nobeni zvezi. A to je „Slovenec“ vseeno. Da le napada, pa je dosežen njegov namen!

Tretja jugoslovanska umetniška razstava. Bolgarski „Den“ poroča, da je društvo jugoslovanskih umetnikov „Lada“ sklenilo prirediti tretjo jugoslovansko umetniško razstavo v Zagrebu. Po izvestjih tega lista se razstava otvori o božičnih praznikih.

Umrli je v Mariboru tov. Martin Koren, učitelj pri Novicerkvi bl. Ptuja, star komaj 22 let. Pri kopanju v Dravi se je prehladil in po petdnevni bolezni je umrl dne 2. avgusta. N. v m. p.!

Na Triglav! Tovarišem, ki bi hoteli poleteti na Triglav, poročam naslednje: Po zvršetku „Zavezinega“ zborovanja (26. t. m. popoldne) kanim tudi jaz obiskati (petič) kranjskega očaka. Med vsemi poti, ki vodijo na Triglav, mi najboljše prija slednja. Z vlakom na Dovje, odtod čez Mojstrano po dolini „Vrata“ mimo grandioznega vodopada Peričnika do Aljažvega hotela. Prenočišče. Žutraj (ne zgodaj) po Tominškovi poti na Kredarico. Pri ugodnem vremenu takoj na vrh ali pa naslednje jutro zarana. Povratek čez Velo polje, Toše (planike, mleko) in Uskovnico v Srednjo vas in Bistrico. Drugi dan ogled Boh. jezera in vodopada Savice. — Kolegi (brez omotice in srečne

napake), ki bi hoteli z menoj narediti to turo, dobro došli. Gopicam in slabejim turistom pa vratolomne Tominškove poti ne priporočam; zanje je pripravnejša pot po dolini „Kot“ na Kredarico. — Ne zabite dobro podkovanih čevljev, drugo se za denar in dobro besedo že dobi. — S triglavskim pozdravom: Rajko Justin.

Gospodinska šola c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani. Meseca oktobra se otvori deseti tečaj gospodinske šole, ki bo trajal 12 mesecev. Gojenke morajo stanovati v zavodu, ki je pod vodstvom sester iz reda sv. Frančiška. Zavod je v posebnem poslopju poleg Marijanišča na Spodnjih Poljanah v Ljubljani. — Pouk, ki je slovenski in brezplačen, zavzema poleg veronauka, vzgojeslovja, zdravoslovja, ravnanja z bolniki, spisja in računstva vse one predmete, ki jih mora umeti vsaka dobra gospodinja, zlasti se pa poučuje teoretično in praktično o kuhanju, šivanju (ročnem in strojnem), pranju, likanju, živinoreji, mlekarstvu, vrtnarstvu itd. Gojenke se istotako veščajo v gospodinskem knjigovodstvu ter v ravnanju z bolniki in z bolno živino. — Gojenke, ki se žele učiti nemškega jezika, dobe v tem predmetu brezplačen pouk in priliko, da se v enem letu zadosti privadijo nemškemu jeziku. — Gojenka, ki bo sprejeta v zavod, plača na mesec za hrano, stanovanje, kurjavo, razsvetljavo, perilo, t. j. sploh za vse, 30 K, ali za ves tečaj 360 K. — Vsaka gojenka mora prinesiti po možnosti naslednjo obleko s seboj: Dve nedeljski obleki, tri obleke za delo, dva para čevljev, nekaj belih in barvanih jopic za ponoči, štiri barvana spodnja krila, dve beli spodnji krili, šest srajc, šest parov nogavic, 10 do 12 žepnih robcev, šest kuhinjskih predpasnikov in tri navadne predpasnike. (Predpasniki za delo se tudi preskrbe v zavodu proti plačilu.) Če ima katera več obleke, jo sme prinesiti s seboj. — Deklice, ki hočejo vstopiti v gospodinsko šolo, morajo: 1. dovršiti že 16. leto; le izjemoma, v posebnega ozira vrednih slučajih se more dovoliti sprejem mlajših učenk; 2. znati čitati, pisati in računati; 3. predložiti zdravniško izpričevalo, da so zdrave; 4. predložiti obvezno pismo staršev ali varuha, da plačajo vse stroške; 5. zavezati se, da bodo natančno in vestno izvrševale vsa dela, ki se jim nalože, ter da se bodo strogo ravnale po hišnem redu. — Prošnje za sprejem, ki jim je priložiti šolsko in zdravniško izpričevalo ter obvezno pismo staršev, oziroma varuha, naj se pošljejo do 15. septembra t. l. glavnemu odboru c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani. — V prvi vrsti se v gospodinsko šolo sprejemajo deklince, ki imajo domovinsko pravico na Kranjskem; če bo pa v šoli prostora, se bodo sprejemale tudi prosilke iz drugih dežel.

Javno ljudsko knjižnico so nedavno otvorili v Šmarjeti v Režu na Koroškem.

Umrli je v Celju v 26. letu Pavla Hernausova, učiteljica ženskih ročnih del.

Mariborsko učiteljske — nemška posest! Od Drave nam pišejo: Moško c. kr. učiteljske v Mariboru je vendar v prvi vrsti namenjeno izobraževanju učiteljev za slovenski del štajerske dežele. Zato bi tudi moralo biti uravnano po tem! A v istini je vendar pretežno nemški zavod; in še mrvica slovensčine, ki jo uporabljajo pri pouku, hudo bode naše Nemce. — Nemški profesor na tem učilišču, dr. Ibler, pride s prihodnjim šolskim letom na trgovsko akademijo v Gradec. On je poučeval nemščino, zgodovino in zemljepisje. A njegovo mesto se je razpisalo za slovensko propedevtiko, event. geografijo, zgodovino in nemščino. In zaraditega velik krik v nemškem časopisju! Iz razpisa sklepajo — ker je vendar edino pravo — da bo bodoči profesor Slovenec: to pa ne gre, zakaj to se reče „eine deutsche Anstalt slovenisieren! Enkrat pravijo, da je mariborsko učiteljske „eine windische Anstalt“ drugič zopet ravnoisto učiteljske proglašajo za nemšk, t. j. za nemško posest... Potem pa naj kdo reče, da naši kulturni Nemci niso — konsekvntni.

Nemško žensko učiteljske v Mariboru. S Štajerskega nam poročajo, da producira nemško žensko učiteljske v Mariboru leto za letom več ducatov nemških učiteljic; večina se na zavodu ne mara učiti slovensčine, in bele vrane so, ki so obiskovale ta predmet neobligatno. A vendar hočejo biti te mladenke nastavljene po slovenskem štajerskem in že hodijo od nadzornika do nadzornika moledovat in prosjčit za službe na Spod. Štajerju. Vsaka bi rada ostala v bližini domačega kraja in obupno vije

roke vsaka, ki mora na Srednje ali Gornje Štajersko. In faktično dobimo po naših šolah že lepo število takih učiteljic, ki lomijo slovenščino le za silo. Kako pa naj poučuje v šoli, če sama ne zna jezika otrok, ki bi lažje njo poučevali kot ona nje? V Čadramu je bila preteklo šolsko leto nastavljena taka učiteljica, ki pa poleg neznanja slovenščine sploh nobenega učiteljskega od znotraj videla ni. Absolvirala je le tečaj za otroške vrtnarice. Tu se že vse neha! Kam pa pride naše slovensko šolstvo? Radi bi znali, kaj bi rekli Nemci, če bi se kak nadzornik drznil nastavit na nemško šolo suplenta, ki bi ne imel izpita iz nemščine. Ves Izrael bi bil pokonci. — Zato pozivamo slovenske krajne šolske svete, naj se nameščanju nemških učiteljic na naših šolah odločno uprejo; zakaj prvi in glavni pogoj je vendar, da učiteljica razume in govori jezik, v katerem mora poučevati deca. — Vsak slučaj nastavljenja mariborskih nemških rekrutinj se naj nemudoma javi „Učit. Tov.“, ki bo tako postopanje kompetentnih faktorjev javno osvetlil.

Zanimiva razprava v Borovljah. Dne 21. pret. m. se je vršila pred sodnijo obravnava zaradi tožbe učiteljskega Gracherja zoper strokovnega učitelja Streina zavoljo žaljenja časti. Slovenski učiteljski Gracher se namreč ni bal pokazati v Borovljah s slov. trakom. To je imenovanega strokovnega učitelja tako razburilo, da je kakor pobesnel skočil na slovenskega mladeniča, mu raztrgal trak, mu prisolil dve gorki zaušnici in hrulil nad njim prav olikano tevtonsko. Strein se je pred sodnijo branil, kakor da bi bilo njegovo dejanje čisto samo ob sebi umevno kakor da bi od c. kr. vlade nastavljen strokovni učitelj slovenskih učencev sploh drugače ravnati ne mogel in ne smel. In v resnici bi bil malodane prepričan sodnika o svojih trditvah. Zakaj dobil je kazni vsega skupaj 20 K, v slučaju neiztirjatve 2 dni zapora. Ne komentiramo tega suhega ali resničnega fakta prav nič, pozivljamo pa slovenske poslance, da naj že enkrat prav resno vprašajo vlado, ali naj imajo biti njeni učitelji pobesneli eksekutivni organi nemškega šovinizma, ali pa vzgojevalci slovenske dece.

Popravek. V zadnjem uvodnem članku čitaj v 11. vrsti II. kolona (1. stran) slovenski (ne človeški) narod. V nekrologu čitaj podpis J. Stukelj (ne Štrukelj).

Razgled po šolskem svetu.

— **Promocija Kitajca.** V četrtek je bil na berlinskem vseučilišču promoviran doktorjem prava Kitajec Mado-Juen, ki je študiral 6 semestrov na berlinskem vseučilišču. To je prvi Kitajec, ki je dosegel v Nemčiji doktorsko čast. V disertaciji obdeluje predmet „o pristopu kitajskega cesarstva v mednarodno pravno zvezo“.

— **Rusinske šolske zahteve.** Rusini so poslali novoizvoljenemu predsedniku mesta Levova, gosp. Ciuchcinskemu deputacijo zaradi rusinskih ljudskih šol v mestu. V deputaciji sta bila advokata dr. Pedek in dr. Ozarkievč ter dva svečenika Štefanovič in Lezohubski. Deputacija je izročila predsedniku peticijo s 1400 podpisov, v kateri zahteva rusinsko deško in dekliško ljudsko šolo v grodeškem predmestju Levova. Tudi je omenjala razdelitev ene že obstoječe ljudske šole v samostojno deško in dekliško. Glede prve zahteve je dejal predsednik, da predloži peticijo z zahtevo na pristojnem mestu, z ozirom na drugo zahtevo pa je odgovoril, da je delitev zaradi pomanjkanja prostorov nemogoča. Za kulturne potrebe zatiranih narodov torej ni prostora! Usoda Rusinov je čisto enaka naši; saj se tudi mi že leta in desetletja borimo za ljudske šole, ki nam jih ljuba vlada noče preskrbeti, dasi je njena prva dolžnost, skrbeti za izobrazbo in napredek svojih narodov.

— **Pomanjkanje učiteljev v Dalmaciji.** V Dalmaciji je veliko pomanjkanje učiteljev in učiteljic, ker je deželni šolski svet odprl več novih šol, a upokojil lepo število učiteljev, vrh tega pa ni letos izšel iz učiteljskega noben učitelj, oziroma nobena učiteljica, ker se je nauk na teh šolah podaljšal.

— **Stoletnica ljudske šole.** V Braslovčah na Štajerskem so dne 21. julija praznovali redko slavnost namreč stoletnico obstanka braslovške šole.

— **„Istituto delle Consolate“ v Milanu.** V Milanu obstoji zavod nun, ki se imenuje „Consolate“. To je zavod za

deklice. Razkrili so iz tega zavoda strašne reči: deklice so bile nečloveško trpinčene. Zavod sta obiskovala pridno dva duhovnika, in tam so se godile z deklicami take reči, da jih ni mogoče popisati. Sedaj, ko so prišli ti škandali na dan, jih izkušajo klerikalei prikriti; pravijo, da tiste nune niso bile nune itd. Stara metoda, ki pa ne drži. — Škandal je velkanski!

— **Trgovska šola v Ljubljani** je končala letošnje šolsko leto. Učencev je bilo v trirazredni gremijalni trgovski šoli 130, v dvorazredni privatni trgovski šoli g. Mahra 127. Prvi tečaj privatne šole je imel tri oddelke ter je obiskovalo slovanski oddelke 29, nemški oddelke 27, italijanski oddelke pa 15 učencev. Po narodnosti je bilo 148 Slovencev, 46 Hrvatov in Srbov, 31 Italijanov, 29 Nemcev, 2 Grka in 1 Rumun. Učiteljski zbor pod vodstvom gospoda Arturja Mahra je imel 16 članov. Oprostilni izpit je koncem leta napravilo 11 učencev gremijalne trgovske šole z dobrim uspehom. Prihodnje šolsko leto se prične 1. oktobra. V prvi tečaj se sprejmejo učenci, ki so z dobrim uspehom dovršili tretji razred kake srednje ali meščanske šole. Zglasiti se je za sprejem v internat do konca avgusta, za ostale učence pa v dobi od 28. do 30. septembra. Absolventi trgovske šole se s posredovanjem ravnateljstva nameščajo v tuzemskih in inozemskih trgovinah.

— **Bosansko šolstvo.** V Bosni je 239 osnovnih šol s 568 učitelji in 266 orožniških postaj z 2300 orožniki. Za orožnike se je izdalo leta 1906. 3.753.189 K, za učitelje l. 1904/05 pa 641.270 K. Orožnik ima 880 K plače, pomožni učitelj 720 K, stalni 1000 K. Orožnik odhaja v pokoj z 18 službenim letom, učitelj pa s — 40.

— **Slovaki** nimajo vseučilišča, nobene tehniške visoke šole, nobenih strokovnih šol in tudi nobene srednje šole, dasi jim takozvani „nacionalitetni zakon“ slovesno jamči v tem oziru enakopravnost. V slovaških komitatih je 33 gimnazij, 6 realk, 16 učiteljskih, 4 pravne akademije, 14 teoloških učilnic in 143 strokovnih šol, a vse so madjarske in madjarskega šovinističnega duha. Ako slovaški učenci med seboj govorijo slovaško, zapojejo ali na cesti zažvižgajo slovaško melodijo, so kaznovani, če pa izjavijo le količkaj, kar je domoljubno, se izključijo. L. 1900. so izključili 6 slovaških protestantovskih bogoslovcev, ki so se na portestanski bogoslovci v Eperisu dali skupaj fotografirati in se na fotografije za spomin slovaško podpisali. Slovaške knjižnice na učiteljskih in gimnazijah so se na ukaz ravnateljev sežgale. Okolu leta 1860. je siromašno slovaško ljudstvo ustanovilo troje lastnih šol, višjo gimnazijo v Nagy-Rőcze, protestantsko nižjo gimnazijo v Sv. Martinu in katoliško nižjo gimnazijo v Klostru n. Z. Vlada Kolomana Tisze je l. 1874.—75. vse tri zavode zaprla in zaplenila imetje. L. 1875. je vlada razpustila kulturno in šolsko društvo slovaško „Slovenska Matica“ in zaplenila društveno imetje, ki je znašalo 100.000 goldinarjev, med katerimi je bil tudi dar Franca Jožefa — 1000 goldinarjev. Otroške vrtee morajo vzdržati občine, učiteljice pa so Madjarka, ki ne znajo niti besedice slovaško govoriti. Dozdaj je teh otroških vrteev samo 453, ker se občine zaradi 3% davčne naklade in pomadjarjanja teh šol branijo. Vlada jih s silo uvaja predvsem tam, kjer deluje za probujo narodne zavesti kak plemeniti domoljub. — To je žalostna slika slovaškega šolstva.

— **Višja obrtna šola za krojače.** Krojaška zadruga na Dunaju je na svojem zadnjem občenem zboru 15. pret. m. sklenila v proslavo šestdesetletnice vladanja našega cesarja ustanoviti na Dunaju višjo obrtno šolo za krojače, za katero je takoj darovala 30.000 K podpore.

— **Vseučilišče v Glessenu** bo letos praznovalo tristoletnico svojega obstanka. Vseučilišče je bilo ustanovljeno leta 1607.

— **Ženske na nemških vseučiliščih.** Na sedmih nemških vseučiliščih, kjer so vpisane tudi ženske, je bilo v pretečenem semestru vpisanih 211 žensk, dočim jih je bilo lani 140. Enakopravne z moškimi so ženske le na vseučilišču v Lipskem. Večina jih študira medicino, namreč 108; filozofijo je študiralo 66, matematiko in prirodoslovje 22, državno znanost 10, pravo 4, zobozdravništvo 1. Razen teh je poslušalo še vaeučiliška predavanja 1258 žensk kot hospitantije.